

Quelcom més sobre el nostre folklore

No sempre les nostres festes majors, han comptat amb tan bon esplet de balls populars, com en els nostres dies, es clar que no tots els que avui s'exhibeixen provenen del folklore autòcton, però sí que podem assegurar que es dansen en altres viles de la comarca i que s'han anat introduint de mica en mica en el folklore local, gràcies a l'afecció i interès del bon folklorista ribetà Josep M.ª Ramos.

Segurament que la dansa més genuïna i antiga de la nostra vila, és el Ball de Bastons, i dic segurament, perquè documentalment la seva exhibició solament em consta de principis de segle, però fa poc que he llegit en un llibre que parla de folklore comarcal, que «el ball de bastons, molt generalitzat a Catalunya, és sens dubte la dansa més antiga, i en una enciclopèdia hi llegeixo que ja existia en el segle XVI. El seu origen és atribuït als grecs, però sembla que foren els romans, que en anar extenent el seu imperi, varen propagar a la nostra terra, aquesta dansa guerrera que s'ha anat conservant amb molta fidelitat. En principi, però, la colla era composta per vuit homes, que formaven dues seccions: «mitjers i cantoners», segons els toqués el cantó o el mig del quadre. La vestimenta s'ha anat conservant també molt igual, solament les dues seccions eren distingides pel viu dels pantalons, blau o vermell, segons el grup a què pertanyien. Actualment les colles acostumen a ser formades per dotze bastoners amb dos banderes, i si bé en altres viles de la comarca consten de diversos exercicis o balls, cada un amb la seva respectiva tonada, pel que fa referència als que es ballen a Ribes, estan compostos de cinc parts conegudes amb els noms de «Passar i rebatre», «Dal i baix», «Les creus», «Plegar fems» i «La boja».

En les darreries del segle passat i principis d'aquest, era molt estesa a la comarca l'afecció a representar balls de versos pels carrers i places dels pobles. La nostre vila no n'era pas una excepció. L'inici d'aquestes representacions, tenia per motiu quadrets d'història sagrada o de la vida dels màrtirs de l'Església, així com també d'alguns episodis de les lluites de moros i cristians. Més tard s'hi afegiren històries i llegendes, més o menys reals, però quasi sempre d'autors desconeguts. No cal dir que en aquell temps en que abundava l'analfabetisme, les obres havien de ser apreses de viva veu i això reportava dos o tres mesos de continuats assatjos. Tinc noció de set o vuit d'aquests balls que foren representats per darrera vegada a casa nostre en el primer quart d'aquest segle, que són coneguts amb els títols de BALL DE SANT PAU, de la VIDUA JUDITH, de ELS VOLUNTARIS, EL FILL PRODIC, SANTA MARGARIDA, «JUAN PORTELA», MALCASATS i «DOÑA LEONOR», a part del BALL DE DIABLES que en aquest principi de segle, el trobem en dues festes majors de Sant Pau. En canvi, el BALL DE BASTONS sortí en cada festa major, acceptuant la de Sant Pau de 1919, actualment però, han arribat a sortir-ne tres colles.

De tots els balls de versos que hem anomenat, solament he llegit el de SANT PAU i el de LA VIDUA JUDITH, vertaderes obres teatrals. També m'han vingut a les mans, els versos d'un BALL de GITANES, que indubtablement s'havia representat pels carrers de Ribes, si bé no em consta l'any. Molts d'altres que es guardaven particularment, foren entregats a la Generalitat, quan a l'any 35 o 36, recollia el folklore dispers pels pobles.

Segurament que aquest Ball de Sant Pau era originari de Ribes, doncs sabem que n'existia un altre a Barcelona, segons llegim en el 1er volum del Costumari Català d'en Joan Amades, d'on copiem que «a Sant Pere de Ribes fan la festa major petita o d'ivern, el 25 de gener, puig que tenen per patrons Sant Pau i Sant Pere, en la festa del qual fan la festa gran d'estiu. La nota curiosa de la d'avui, era el ball representatiu de Sant Pau, que feien al mig de la plaça. Entre molts altres personatges, hi sortien Sant Pau amb una grossa espasa de fusta i Sant Pere amb unes grosses claus també de fusta. Es figurava la conversió del Sant protagonista, que sortia muntat dalt d'un ase i mentre es passejava pel rotlle que feien els espectadors, hom engegava un coet, la llum del qual enlluernava al Sant Apòstol, que queia a terra. La llum del cel obria a la fe els ulls del Sant, que desistia d'anar a combatre els cristians...».

Es una verdadera llàstima que aquest Ball tan lligat a les nostres tradicions, hagi desaparegut del folklore ribetà, si bé l'any 1973, després de vencer moltes dificultats, es pogué representar damunt d'un escenari amb tota propietat de vestimenta i decorats, hem de reconèixer però, que cal un enorme esforç econòmic i de voluntat, que no sempre està a l'abast dels organitzadors, és clar que seria molt bonic, que semblantment a alguns pobles de Catalunya, nosaltres per Sant Pau poguessim exhibir el nostre Ball de Sant Pau, com Sitges ostenta La Moixiganga i Berga La Patum, que no els manca en cap festa major.

P. CARBONELL i GRAU